

דף לימוד

ידיעון "פוליטקלי קורקט"

דף מקורות

באתריה דרב הונא קרו נגהי ובאתריה דרב יהודה קרו לילי
ותנא דידין מאי טעמא לא קתני לילי
לישנא מעליא הוא דנקט וכדר' יהושע בן לוי
דאמר ר' יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו
שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר
"מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה" (בראשית ז' ח')

פסחים י"ג עא

דבר מגונה -לאו משום דלילי דבר מגונה הוא והא דר' יהושע בן לוי בעלמא איתמר ומיהו שמעינן מינה לשון
חכמים לחזר אחר לשון צח ונקי.

רשי

א ויהי היום--ויבואו בני הא-לוהים, להתייצב על-ה'; ויבוא גם-השטן בתוכם, להתייצב על-ה'
ב ויאמר ה' אל-השטן, אי מזה תבוא; ויען השטן את-ה', ויאמר, משוט בארץ, ומהתהלך בה .
ג ויאמר ה' אל-השטן, השמת ליבך אל-עבדי איוב--כי אין כמוהו בארץ איש תם וישר ירא א-לוהים, וסר מרע;
ועודנו מחזיק בתומתו, ותסיתני בו לבלעו חינם.
ד ויען השטן את-ה', ויאמר: עור בעד-עור, וכול אשר לאיש--ייתן, בעד נפשו
ה אולם שלח-נא ידך, וגע אל-עצמו ואל-בשרו--אם-לא אל-פניך, יברכך.
ו ויאמר ה' אל-השטן, הנו בידך: אך, את-נפשו שמור .
ז וייצא, השטן, מאת, פני ה'; ויך את-איוב בשחין רע, מכף רגלו ועד קודקודו
ח וייקח-לו חרש, להתגרד בו; והוא, יושב בתוך-האפר.
ט ותאמר לו אשתו, עודך מחזיק בתומתך; ברך א-לוהים, ומות.
י ויאמר אליה, כדבר אחת הנבלות תדברי--גם את-הטוב נקבל מאת הא-לוהים, ואת-הרע לא נקבל; בכל-זאת
לא-חטא איוב, בשפתיו.

איוב ב'

דף לימוד

3

ונראה דאין דין מורידין (עונש מוות) אלא בזמן שהשגחתו יתברך גלויה,
כמו בזמן שהיו ניסים מצויין ומשמש בת קול...

אבל בזמן ההעלם, שנכרתה האמונה מן דלת העם, אין במעשה הורדת גדר הפרצה, אלא הוספת הפרצה:
שיהיה בעיניהם כמעשה ההשחתה ואלמות ח"ו, וכיון שכל עצמנו לתקן, אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון,
ועלינו להחזירם בעבותות אהבה, ולהעמידם בקרן אורה במה שידינו מגעת"
חזון איש, הלכות שחיטה, ב, ט"ז

4

אם אחד ראה אדם שעשה עוולה לחברו ...

יכול לספר הדברים לבני אדם כדי לעזור לאשר אשם לו, ולגנות המעשים הרעים בפני הבריות.
חפץ חיים, הלכות לשון הרע, כלל י'

5

העניין השני שמאמרנו יהיו יותר רצויים ויותר מקובל אצל אוהבי האמת,
וכל שכן כשנסדר טענת החולקים ואחר כך נבטלם.

ולא נהיה אשמים בזאת הפעולה,
ולא נהיה נחשדים שרצוננו לאמת דעתנו
ולא נשגיח בדעת זולתנו ונבזה אותם,
וכל שכן אם היות בעל דיננו נעלם התוכחה.
מהר"ל מפראג, מתוך באר הגולה, מאמר החמישי

6

בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין הללו
אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין שמא יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה תלמוד לומר כולם
נתנו מרועה אחד א-ל אחד נתנן פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא ...אף אתה עשה אזניך
כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים את דברי אוסרין ואת דברי מתירין
את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין "

תלמוד מסכת חגיגה ג ע"ב

עשה אזניך כאפרכסת- מאחר שכולן לבן לשמים עשה אזניך שומעת ולמוד ודע דברי כולן וכשתדע להבחין אי
זה יכשר קבע הלכה כמותו
רש"י

דף לימוד

עד כאן הבאנו ארבעה טעמים שונים להוכיח שאושרה הרוחני של האנושות (שבו תלוי שאר אושרה) מצריך את חופש הדעות והבעתן. את הטעמים האלה נסכם בקיצור: ראשית, אם בעלי דעה זו או אחרת מוכרחים לשתוק, אי אפשר לנו לדעת בוודאות גמורה שהדעה היא אינה נכונה. מי שאינו מודה בזה, הריהו מניח שהוא עצמו נמנע ממשגה. שנית, לו גם תהא הדעה המושתקת בלתי- נכונה, אפשר בכל זאת שימצא בה חלק מן האמת. וזהו למעשה חזיון רגיל מאוד. ומאחר שהאמת בשלמותה נמצאת רק לפעמים רחוקות, או אולי אף לא פעם אחת, בדעה המקובלת או הרווחת, יוצא לנו שאין שום תקווה שיושלם מה שחסר בה אלא אך ורק מתוך התנגשות בדעות מתנגדות.

שלישית, לו גם תהא הדעה המקובלת נכונה, ולא זו בלבד, אלא גם תימצא בה האמת בשלמותה, אפילו אז, אם לא תינתן הרשות לצאת נגדה במרץ ובכובד ראש, ואם לא ישתמשו ברשות זו, כי אז תהיה הדעה ההיא לרוב המחזיקים בה רק בבחינת משפט קדום, שלא יבינוה ושלא ירגישו בטעמיה השכליים אלא במידה זעומה בלבד.

ולא רק זאת, אלא - רביעית - תהיה סכנה שיאבד עצם מובנה של התורה האמורה, או שיתנוון כוחה, ושלא תהיה לה עוד השפעה חיונית על האופי ועל ההתנהגות, שכן לא תהיה האמונה אלא הודאה פורמאלית בלבד, שאין בה שום כוח לטובה, והיא כאבן מעמסה המונחת על הקרקע, והמונעת בעד כל אמונה כנה ומורגשת בלב שתצמח כפרי השכל או הנסיון האישי.

ג'ון סטיוארט מיל, מתוך "על החרות", פרק ב'